

Buddhist Ways to Instill Desired Characteristics for Generation Alpha

พุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟา

Narinthip Senrui^{1*} and Vachiravitch Ittithanasuphavitch¹

นรินทร์ทิพย์ เสนรui^{1*} และวชิรวิชญ์ อิทธิธนาสุภวิชญ์¹

¹ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Nakhon Si Thammarat, 80000, Thailand

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 80000

* Correspondence : aki_ko4@hotmail.com

Citation:

Senrui, N.; Ittithanasuphavitch, V. (2026). Buddhist ways to instill desired characteristics for generation alpha. *Parichart J.* 39(3), 39-51. <https://doi.org/10.55164/pactj.v39i3.280793>

Article history:

Received: May 10, 2025

Revised: August 24, 2025

Accepted: August 29, 2025

Publisher's Note:

This article is published and distributed under the terms of the Thaksin University.

Abstract:

Background and Objectives: Generation Alpha grows up with advanced technology and modern conveniences; therefore, desirable characteristics and ethics should be cultivated alongside technological progress through the integration of Buddhist principles in contemporary education. The objectives of this research article were as follows: 1) To analyze the current situation of desired characteristics for Generation Alpha. 2) To analyze concepts, theories, and Buddhist ways related to instill desired characteristics, and 3) To integrate Buddhist ways to instill desired characteristics for Generation Alpha.

Methods: This research was qualitative research by collecting document data, in-depth interviews with 10 people, and a group discussion of experts and academics 10 people. Research tools included interviews and data analysis was used with descriptive methods.

Results: The findings were as follows: 1. The current situation of instilling desired characteristics for Generation Alpha found that most of the behaviors of children start in the family. Society is a nuclear family. In addition, Generation Alpha spends a lot of time in the virtual world. This causes a lack of learning of appropriate social skills and communication. There is little closeness and bonding in the family. Adults' behavior is not a good example and lacks attention to teaching morality and proper ethics for children. They shirk responsibility in teaching. Adults lack psychology in training, causing children to be aggressive, prone to mental violence, and unable to handle their emotions. Cultivating desired characteristics should require cooperation from all sectors, including home, school, temple, and society, in emphasizing morality, discipline, working with others, analytical thinking skills, digital Literacy, and patience 2. Concepts, theories, and Buddhist ways related to instilling desired characteristics. It was found that the teaching principles of the Lord Buddha can be divided into 3 categories: Content, Learners, and Teaching elements: 1. Buddhist teaching methods: 1. Conversation, 2. Lecture, 3. Question and Answer, and 4. Rules and Regulations. The teaching style of Generation Alpha children to instill desired characteristics according to the Buddha's style, using the following methods: 1. Sandassana (Elucidation and verification), 2. Samadapana (Inspiration towards the goal), 3. Samuttejana (encouragement), 4. Sampahamsana (gladdening). The moral principles used to instill desirable characteristics include 1) The noble eightfold path (Atthangika Magga), 2) The true doctrine (Saddhamma), 3) The sense-fields (Ayatana), 4) The path of accomplishment (Iddhipada), and 5) The threefold training (Sikkha) 3. Integrating Buddhist ways to instill desired characteristics for Generation Alpha, it was found that instilling desired characteristics should be done seriously with a national

policy in schools and in communities. Families play an important role in instilling morality and ethics in children because they set an example so children will imitate good behavior. There should be more emphasis on morality and ethics, especially net idols who should be good examples. All sectors of society should promote activities related to morality and ethics by choosing methods appropriate for their age.

Conclusions: From the study of Buddhist teaching methods to instill desired characteristics in Generation Alpha, new knowledge has emerged, called the 3MLA Model, which is as follows: M=Role Model, M=Teaching Methods, M=Instructional Media, L=Learner, A=Assessment.

Keywords: Buddhist Ways; Desired Characteristics; Generation Alpha

บทคัดย่อ:

ที่มาและวัตถุประสงค์: เด็กเจนเอเรชั่นแอลฟาเกิดมาพร้อมเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมาพร้อมความสะดวกสบายที่ครบครันทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมาจึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนำพุทธวิธีที่ใช้ส่งเสริมจริยธรรมควบคู่กับการสอนในยุคปัจจุบัน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันของเด็กเจนเอเรชั่นแอลฟา 2) เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักพุทธวิธีการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 3) เพื่อบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจนเอเรชั่นแอลฟา

ระเบียบวิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูป/คน และการจัดเวทีเสวนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษา: พบว่า 1. สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันของเด็กเจนเอเรชั่นแอลฟา พฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นมักเริ่มต้นจากครอบครัวประกอบกับเด็กมีโลกส่วนตัวอยู่กับโลกเสมือน ทำให้ขาดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการสื่อสาร ความใกล้ชิดผูกพันในครอบครัวมีน้อย พฤติกรรมของผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีและขาดความเอาใจใส่ในการสอนคุณธรรมจริยธรรม ผลักหน้าที่รับผิดชอบในการสอน ขาดจิตวิทยาในการอบรมทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว มีอารมณ์รุนแรงและไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ได้จะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งบ้าน โรงเรียน วัดและสังคมและเน้นการมีศีล ระเบียบวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการอดทนรอคอย 2. หลักพุทธวิธีการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระพุทธเจ้าแบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ เนื้อหา ผู้เรียนและตัวการสอน ส่วนพุทธวิธีการสอนประกอบด้วยสนทนา บรรยาย ตอบปัญหาและวางกฎข้อบังคับ ลักษณะลีลาการสอนตามพุทธวิธีโดยใช้วิธีสันตสนา (แจ่มแจ้ง) สมาทปนา (ตั้งใจ) สมุตเตชนา (แก้แค้น) และ สัมปหังสนา (ร่าเริง) และหลักธรรมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 สัทธรรม 3 อายตนะ 12 อิทธิบาท 4 และ ไตรสิกขา 3 และ 3. บูรณาการพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจนเอเรชั่นแอลฟา พบว่าควรปลูกฝังอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีนโยบายชัดเจนในระดับมหภาคและจุลภาค โรงเรียน ชุมชน ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก โดยเฉพาะเน็ตไอดอลควรเป็นแบบอย่างที่ดีและทุกภาคส่วนควรส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเลือกวิธีการให้เหมาะสมกับวัย

บทสรุป: จากการศึกษาพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจนเอเรชั่นแอลฟา ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า 3MLA Model คือ ผู้สอน (M=Role Model) การจัดการเรียนรู้ (M=Teaching Methods) สื่อการสอน (M=Instructional Media) ผู้เรียน (L=Learner) และ การประเมินผล (A=Assessment)

คำสำคัญ: พุทธวิธีการสอน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เจนเอเรชั่นแอลฟา

บทนำ (Introduction)

จากสรุปรายงานสถานการณ์คุณธรรม พ.ศ.2566 เรื่อง Morality in Brittle Society: คุณธรรมในโลกที่เปราะบาง พบว่าสถานการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในสื่อออนไลน์สามารถสะท้อนสถานการณ์คุณธรรมและประเด็นสำคัญทางสังคมได้ 5 ประการคือ 1) สังคมสูงวัย (Aging Society) 2) พฤติกรรมบริโภคนิยม (Consumerism) การบริโภคที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการและความสุขมากกว่าการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อบริโภคให้เกิดการยอมรับในการเข้าสังคม 3) ค่านิยมรวยลัดไวเร็ว (Get Rich Quick) การมุ่งหารายได้ทางลัดเพื่อหวังประสบความสำเร็จหรือความร่ำรวยอย่างรวดเร็ว 4) ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) ความสามารถทางสังคม อารมณ์และการรับรู้ในการใช้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อดิจิทัล รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ และ 5) ความยั่งยืน (Sustainability) แนวทางการพัฒนาให้ทุกคนในสังคมได้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีในระยะยาว [1]

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์รวมทั้งช่วยเสริมสร้างคนดีและสังคมที่ดีซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2567 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) มาตรา 71 วรรค 2 ได้บัญญัติให้รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น [2] มนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นมนุษย์ที่ดี เก่งและมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีและมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ ต่อสังคมและผู้อื่น มีเกียรติ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” ดังนั้นเพื่อให้มนุษย์สามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์” [3] ทั้งนี้คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้นำหลักธรรมในทุกศาสนาที่สอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดีและมีคุณธรรมมาบูรณาการพร้อมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดแนวทางเพื่อนำสู่ความเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” [4]

เจนอเรชันแอลฟาเป็นเด็กที่เกิดมาพร้อมเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมาพร้อมความสะดวกสบายที่ครบครัน เด็กยุคนี้ใช้เทคโนโลยีในการทำงานได้ดีกว่าและคล่องแคล่วกว่าเด็กรุ่นอื่นเพราะเทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิต มีโลกอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพและเติมเต็มความรู้ให้กับพวกเขาได้อย่างไม่รู้จักจบ ทำให้เด็กจดจ่ออยู่กับตัวเอง (Individualization) หรือสังคมก้มหน้า การสนทนา ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่รู้จักกันจะใช้ผ่านทางเทคโนโลยีมากกว่ามาพบหน้า ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันน้อยลง ผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและความเป็นโลกาภิวัตน์มีส่วนทำให้ค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้น ส่งผลกระทบถึงความเจริญ ความเสื่อมของสังคมและความมั่นคงของชาติเจนอเรชันแอลฟา มีความเป็นปัจเจกสูง สามารถอยู่คนเดียวได้อย่างสบายใจ จึงทำให้ความสำคัญของมนุษย์ขาดหายไป พ่อแม่จึงควรต้องเพิ่มทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมให้กับลูก พฤติกรรมที่เด็กอยู่กับเทคโนโลยีมากเกินไปส่งผลให้สุขภาพร่างกายผิวดก ผิวดำ เล็กลง มีสมาธิต่ำในเรื่องที่เขาไม่สนใจ แต่จะมีสมาธิสูงในเรื่องเทคโนโลยี ขาดการพัฒนา เข้าสังคมยาก อารมณ์รุนแรง พฤติกรรมก้าวร้าว ทำให้สังคมขาดระเบียบวินัยอย่างเห็นได้ชัด การพัฒนาสังคมและประเทศชาติจึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาจิตใจเป็นอันดับแรก สถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีแก่เด็กและเยาวชนไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีโดยนำพุทธวิธีที่ใช้ส่งเสริมจริยธรรมควบคู่กับการสอนในยุคปัจจุบัน เพราะสังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน สังคมใดมีค่านิยมไม่เหมาะสม เช่น ขาดระเบียบวินัย ไร้ความสามัคคี เกียจคร้าน ฯลฯ สังคมนั้นจะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงภายในชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมและเป็นค่านิยมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมมากที่สุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการนำพุทธธรรมเข้าไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมและปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ยังเด็กจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนนำไปประพฤติปฏิบัติ เป็นค่านิยมที่ดีงาม เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมเพื่อความสงบสุข รู้เท่าทันและดำเนินชีวิตประจำวันอย่างยั่งยืนมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจนอเรชันแอลฟาซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กและเยาวชนของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบัน
เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา
เพื่อบูรณาการหลักพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา

ระเบียบวิธีการศึกษา (Methodology)

การวิจัยเรื่องพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการศึกษาทางเอกสารและวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเสวนากลุ่ม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเด็ก นักวิชาการทางศาสนาและสังคม พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรม จำนวน 10 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเสวนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก นักวิชาการทางศาสนาและสังคม พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรม จำนวน 10 รูป/คน

ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟาเป็นอย่างดี มีประสบการณ์การทำงานหรือเกี่ยวข้องกับเด็กเจเนอเรชันแอลฟา มีประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวไม่ต่ำกว่า 3 ปี รวมถึงมีความคิดเห็นหรือความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวอย่างตรงไปตรงมา หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่มีคุณสมบัติหรือเกณฑ์ คัดเข้าตามที่ผู้วิจัยกำหนดผู้วิจัยก็จะทำการคัดเลือกใหม่ตามที่ได้กำหนดเกณฑ์ไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบเสวนากลุ่มเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผ่านขั้นตอนในการสร้างและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามหลักวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญโดยมีค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC เท่ากับ 1 ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันแก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา ตอนที่ 3 หลักพุทธรวิถีการสอน หรือวิธีการสอนเด็กเจเนอเรชันแอลฟา ตอนที่ 4 การบูรณาการหลักพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ เจเนอเรชันแอลฟา และ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบเสวนากลุ่มแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันแก่เด็ก เจเนอเรชันแอลฟา ตอนที่ 2 หลักพุทธรวิถีการสอนหรือวิธีการสอนเด็กเจเนอเรชันแอลฟา ตอนที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธรวิถีการ สอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผ่านกระบวนการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขอรับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้วนั้นตามหนังสือเลขที่ จว.136/2567 มติที่ 149/2567 ผู้วิจัยทำการ วางแผนเพื่อลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลทั้งสองรูปแบบจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกไว้โดยการเก็บข้อมูลผู้วิจัยลงพื้นที่ประกอบ กับการเก็บข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ร่วมด้วยกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิติดภารกิจ ส่วนการเสวนากลุ่มผู้วิจัยจะจัดประชุมตามวัน และเวลาที่กำหนดและติดต่อเพื่อขออนุญาตจัดส่งเอกสารชี้แจงอาสาสมัครวิจัยและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ของอาสาสมัครวิจัยทางไปรษณีย์หรือระบบออนไลน์ เมื่อได้รับอนุญาตและลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมแล้ว ผู้วิจัยจะ ทำการนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรับทราบถึง วัตถุประสงค์และวิธีการทำวิจัยครั้งนี้อีกครั้งหนึ่งและจะไม่มีการเปิดเผยใบหน้าและชื่อ-นามสกุลที่แท้จริงและใช้เวลาในการ สัมภาษณ์ต่อคน ประมาณ 30-60 นาที ส่วนการเสวนากลุ่มผู้วิจัยจะจัดประชุมตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดจากนั้นตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้งเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วและผ่านการตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การ ตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยคือ สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟาใน ปัจจุบัน แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟาและการบูรณาการ หลักพุทธรวิถีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟา

ผลการศึกษา (Research Results)

วัตถุประสงค์ที่ 1 สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบัน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันของเด็กเจเนอเรชันแอลฟาที่เกิดขึ้น เจเนอเรชันแอลฟา (Generation Alpha) คือ เด็กที่เกิดตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นกลุ่มที่เติบโตขึ้นในยุคดิจิทัลและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเจเนอเรชันนี้คือ การพึ่งพาเทคโนโลยี การเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้มีการพึ่งพาเทคโนโลยี ส่งผลให้มีปัญหาในด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพทางสังคม ครอบครัวมีความหลากหลายมากขึ้นแต่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงมีอยู่ ซึ่งส่งผลเสียต่อความเป็นอยู่ของเจเนอเรชันแอลฟา ผู้ปกครองมีภาระที่ต้องทำงาน ปล่อยให้เด็กอยู่กับมือถือ ทำให้การสื่อสารกันในครอบครัวมีน้อย การพูดคุยกันหรือสั่งสอนอบรมเด็กจึงมีน้อยและพอ แม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมที่ดี เนื่องจากอยู่ในยุคแห่งการแข่งขัน เร่งรีบ พัฒนาการทักษะทางสังคมน้อยลง การที่เด็ก ๆ ใช้เวลาอยู่กับหน้าจอมากกว่าการเล่นหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง เมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนพบว่าเล่นแบบรุนแรง โดยไม่สามารถแยกแยะความคิดได้ระหว่างพฤติกรรมในโลกเสมือนและโลกความเป็นจริง เนื่องจากไม่มีใครคอยสอนหรือบอกพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง ส่งผลต่อเนื่องกับสุขภาพจิต

การใช้โซเชียลมีเดียและการสัมผัสกับข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไปและสื่อต่าง ๆ ไม่มีการควบคุม นำเสนอด้านความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ ทำให้เด็กไม่สามารถคิด วิเคราะห์ เหตุผลหรือแยกแยะข้อมูลข่าวสาร จริงหรือเท็จได้ เพราะเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายในสื่อต่าง ๆ หากไม่รู้เท่าทันอาจส่งผลต่อสุขภาพจิต เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีความวิตกกังวล เกิดภาวะซึมเศร้ามีปัญหาในการจัดการอารมณ์ของตนเอง เนื่องจากการขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพหรือการสนับสนุนจากผู้ใหญ่โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องปลูกฝังแก่เด็กเจเนอเรชันแอลฟาตามที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ 1) ซื่อสัตย์ สุจริต 2) มีวินัย 3) พอเพียง 4) จิตสาธารณะ 5) รักความเป็นไทย 6) ใฝ่เรียนรู้ 7) กตัญญู 8) ทักษะดิจิทัล 9) ทักษะชีวิต และ 10) ประชาธิปไตยและในปัจจุบันหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมมีน้อยและมีโครงการที่ทำในระยะเวลาสั้น ๆ ทำให้การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีไม่มีประสิทธิภาพ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กควรเริ่มตั้งแต่ครอบครัวเพราะเป็นต้นแบบสำคัญให้กับเด็ก โรงเรียน เป็นสถานที่ที่สำคัญรองมาจากครอบครัวเพราะเด็กใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ การเลียนแบบพฤติกรรมจากครูและเพื่อนจึงมีผลอย่างมากในการอยู่ร่วมกันในสังคมและสังคมส่วนต่าง ๆ ยังขาดจิตสำนึกที่ดีงามที่จะสนับสนุนกิจกรรมหรือทำให้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชาติและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในปัจจุบันของเด็กเจเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักเริ่มต้นจากครอบครัว สังคมปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบกับเด็กเจเนอเรชันแอลฟามีโลกส่วนตัวอยู่กับโลกเสมือน ทำให้ขาดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการสื่อสารที่เหมาะสม ความใกล้ชิดผูกพันในครอบครัวมีน้อย พฤติกรรมของผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีและขาดความใส่ใจในการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เกี่ยงหน้าที่ในความรับผิดชอบในการสอน ขาดจิตวิทยาในการอบรมทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว อารมณ์ รุนแรงและไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ได้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควรจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งบ้าน โรงเรียน วัดและสังคมและเน้นการมีศีล ระเบียบวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี การอดทนรอคอย

วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักทฤษฎีวิธีการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การปลูกฝังค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการพัฒนาสังคม โดยควรเป็นรากฐานคุณธรรมตั้งแต่วัยเด็กเพื่อความสงบเรียบร้อยและความร่วมมือในสังคมสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กเจเนอเรชันแอลฟาที่เติบโตในยุคเทคโนโลยี โดยมีนักทฤษฎีได้อธิบายพัฒนาการด้านค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กไว้ดังนี้

1. เพียเจต์ (Piaget) [5] แบ่งพัฒนาการทางศีลธรรมออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก 1) ขั้นก่อนมีศีลธรรม (ก่อน 5 ปี) เด็กยังไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ พฤติกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก 2) ขั้นยึดคำสั่ง (6-9 ปี) เด็กเริ่มรับรู้กฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ เชื่อว่าต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและตัดสินความถูกผิดจากผลที่ตามมาโดยไม่คำนึงถึงเจตนา 3) ขั้นยึดหลักแห่งตน (9 ปีขึ้นไป) เด็กสามารถใช้เหตุผล ตั้งเกณฑ์ของตนเอง มองว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงได้และตัดสินความถูกผิดโดยคำนึงถึงเจตนาและบริบท

2. โคลเบิร์ก (Kohlberg) [6] แบ่งพัฒนาการทางศีลธรรมออกเป็น 3 ระดับ (ระดับละ 2 ขั้น รวม 6 ขั้น) 1. ระดับก่อนมีศีลธรรม ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังและการถูกลงโทษ ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน 2. ระดับการมีศีลธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ขั้นที่ 3 เกณฑ์ "เด็กดี" ขั้นที่ 4 กฎ ระเบียบเป็นใหญ่ 3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม ขั้นที่ 5 สัญญาสังคม ขั้นที่ 6 หลักการจริยธรรมสากลโดยโคลเบิร์ก พบว่า พัฒนาการทางศีลธรรมมักไม่ถึงขั้นสูงสุดในช่วงอายุน้อยกว่า 10 ปี และส่วนใหญ่ผู้ใหญ่จะพัฒนาถึงขั้นที่ 4

3. แมสซี (Massey) แบ่งพัฒนาการด้านค่านิยมออกเป็น 3 ระยะหลัก 1. ระยะสร้างรอยประทับ (อายุ 0-7 ปี): เด็กซึมซับค่านิยมจากพ่อแม่และผู้ปกครอง 2. ระยะทำตามแบบอย่าง (อายุ 8-13 ปี) เด็กเลียนแบบผู้ใหญ่ ครูและบุคคลอื่น ๆ 3. ระยะสังคมหล่อหลอม (อายุ 14-21 ปี) วัยรุ่นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและรับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนและสื่อต่าง ๆ

แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้เหมาะกับลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กเจนเนอเรชันแอลฟาที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยี เช่น การศึกษาแบบใช้ทักษะเป็นฐาน (Skill-Based Education) การศึกษาแบบใช้ดิจิทัลเป็นฐาน (Digital-based Education) การจัดการเรียนรู้ตามที่ยกตัวอย่างนี้ เด็กสามารถนำคลังความรู้จำนวนมหาศาลมาใช้ประโยชน์จากเครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพโดยแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นค่านิยมสามารถแบ่งออกเป็น 3 หลักสำคัญคือ

1. แนวทางทางปัญญา เน้นการพัฒนาความรู้และสติปัญญา เชื่อว่า สติปัญญาและความรู้เป็นรากฐานของคุณธรรมและจริยธรรม

2. แนวทางอบรมสั่งสอน กำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้ล่วงหน้า อบรมและฝึกปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นจนเป็นนิสัย โดยอิงจากทฤษฎีของโคลเบอร์กและพฤติกรรมนิยม

3. แนวทางการปลูกฝังค่านิยมผ่านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตพิสัยลักษณะ เน้นการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่า จัดระบบค่านิยมและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อนำไปสู่วิธีแก้ปัญหาที่มีสาระสำคัญ 4 ประการคือ 1) ปัญญา เป็นสิ่งสร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง 2) ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน 3) วิธีสอน อธิบายและกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน 4) อธิปไตยในทางความคิด เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา หลักการสอนของพระพุทธเจ้า แบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ 1) เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน 2) เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้สอนควรยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นให้ลงมือปฏิบัติ ทำงานร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงให้ความเอาใจใส่ผู้เรียน 3) เกี่ยวกับตัวการสอน สี่หลักการสอน 4 วิธี คือ 1) สันติสนทนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง 2) สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม 3) สมุตตเตชนา ระวังให้เกิดความกล้าหาญ 4) สัมปหัง สนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังจำได้ เบิกบาน

สรุปได้ว่า ค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการพัฒนาสังคม การปลูกฝังคุณลักษณะเหล่านี้จึงจำเป็นสำหรับเด็กเจนเนอเรชันแอลฟาที่เติบโตในยุคเทคโนโลยีและอาจมีข้อจำกัดด้านปฏิสัมพันธ์ สติปัญญา ความอดทนและความตั้งใจ นักทฤษฎีได้อธิบายพัฒนาการด้านค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กไว้ตามลำดับอายุจะมีพัฒนาการทางศีลธรรมแตกต่างกันออกไปที่สำคัญคือ คนรอบข้างเป็นผู้หล่อหลอมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามช่วงวัยของการรับรู้ เริ่มจากครอบครัวไปสู่สังคม แนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นค่านิยมแบ่งออกเป็น 3 หลักสำคัญคือ 1) แนวทางทางปัญญา 2) แนวทางอบรมสั่งสอน และ 3) แนวทางการปลูกฝังค่านิยมผ่านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตพิสัยซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่มีสาระสำคัญ 4 ประการคือ ปัญญา ผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร วิธีสอนเป็นสื่อและอธิปไตยในทางความคิด ส่วนหลักการสอนแบ่งเป็น 3 หมวดคือ เนื้อหา ผู้เรียนและการสอน การนำพุทธวิธีการสอนและนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันจะทำให้เด็กเกิดปัญญาและมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

วัตถุประสงค์ที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจนเนอเรชันแอลฟา

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างแยกไม่ออก เด็กเจนเนอเรชันแอลฟา (Generation Alpha) เติบโตมาพร้อมกับความสะดวกสบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ก็ก่อให้เกิดความท้าทายในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของเด็กกลุ่มนี้และการนำหลักพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การปลูกฝังคุณธรรมด้วยวิธีการแบบเดิม ๆ อาจไม่สามารถเข้าถึงและดึงดูดความสนใจของเด็กกลุ่มนี้ได้ ดังนั้นการมองหาวิธีการใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับลักษณะของพวกเขาจึงเป็นสิ่งสำคัญ หลักพุทธวิธีการสอนนั้นมีความลึกซึ้งและครอบคลุมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการสำคัญ เช่น การสอนจากเรื่องใกล้ตัว การเน้นการลงมือปฏิบัติ การใช้เหตุและผล การสร้างบรรยากาศเชิงบวกและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเองและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น การสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายก็สิ่งสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรม การสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร และการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล ล้วนเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กในทุกยุคสมัย

ความสำคัญของการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับวัยเด็กแต่ละช่วงวัยมีความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การเลือกใช้หลักธรรมและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญ บทบาทของแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ ครู พระสงฆ์และผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ล้วนเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีงามจะเป็นการสอนที่มีพลังและเด็กสามารถเลียนแบบได้ง่าย การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจะช่วยให้พวกเขาเกิดความเข้าใจและจดจำได้นานยิ่งขึ้น ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การปลูกฝังคุณธรรมไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของครอบครัว โรงเรียน วัดและชุมชน การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ แทนที่จะมองว่าเทคโนโลยีเป็นอุปสรรค ควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้และส่งเสริมคุณธรรม เช่น การใช้สื่อวิดีโอหรือแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาสาระการเน้นหลักธรรมที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง ควรเลือกสอนหลักธรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น ศีล 5 และ เน้นการนำไปปฏิบัติจริงเพื่อให้การปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กเจนเนอเรชันแอลฟาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ควรมีการบูรณาการหลักพุทธวิธีเข้ากับการดำเนินชีวิตและการเรียนการสอนในทุกภาคส่วนดังนี้ 1) ครอบครัว พ่อแม่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและสอดแทรกหลักธรรมในการอบรมเลี้ยงดู 2) โรงเรียน ครูอาจารย์ ควรนำหลักพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ 3) วัด/สถาบันทางศาสนา ควรมีบทบาทในการให้ความรู้และเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน 4) ชุมชน ทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม 5) ภาครัฐและเอกชน ควรมีนโยบายและโครงการที่ชัดเจนในการสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กและเยาวชน

สรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กเจนเนอเรชันแอลฟาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งท่ามกลางความท้าทายจากลักษณะเฉพาะของเด็กกลุ่มนี้ที่มีโลกส่วนตัวสูง สมารถสันและทักษะทางสังคมจำกัด การนำหลักพุทธวิธีที่มีความลึกซึ้งและครอบคลุมมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมโดยเน้นการสอนจากเรื่องใกล้ตัว ลงมือปฏิบัติ ใช้เหตุผล สร้างบรรยากาศเชิงบวกและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ความสำเร็จของภารกิจนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและระดับประเทศ โดยมีนโยบายที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำสอนและชี้แนะที่ถูกต้องเพื่อให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม ควรให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น รวมถึงการส่งเสริมให้เน็ตไอดอลเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน สังคมในทุกภาคส่วนควรสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับวัย เพื่อบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจนเนอเรชันแอลฟาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย 3MLA Model

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กเจนเนอเรชันแอลฟา” ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเรียกว่า **3MLA Model** ดัง Figure 1

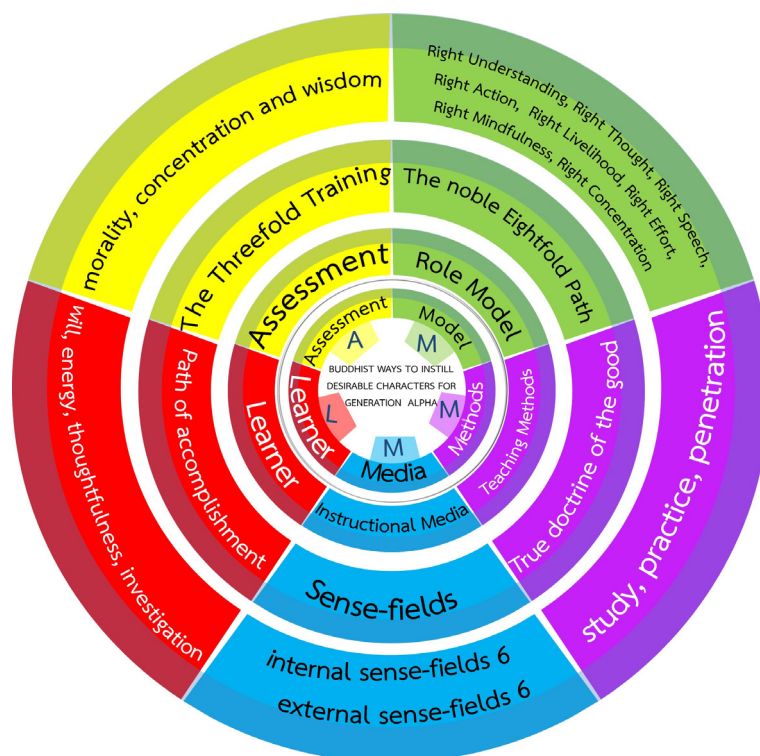

Figure 1. The Body of Knowledge Generated from Research on the 3MLA Model

Source : Author

M (Role Model)	ต้นแบบ หมายถึง บุคคลที่สามารถโน้มน้าวผู้อื่นและเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม ต้นแบบจะเป็นแรงบันดาลใจให้คนอื่น ๆ ทำตามแบบอย่างที่ได้รับจากต้นแบบ ดังนั้นคนอื่น ๆ จึงกลายเป็นแบบอย่างที่ดีเนื่องมาจากลักษณะนิสัยและความสำเร็จที่เป็นเอกลักษณ์ของเขา
M (Teaching Methods)	วิธีการสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ
M (Instructional Media)	สื่อการสอน หมายถึง สื่อการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือประสบการณ์ ที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา
L (Learner)	ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้หรือความสนใจ ไม่จำกัดด้วยหรือรูปแบบการศึกษา อาจใช้ในบริบททางการสอน อบรมหรือการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวผู้เรียนเอง
A (Assessment)	การประเมินผล คือ การประเมินผลกระบวนการของการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อจะได้ทราบว่า ผู้เรียนรู้อะไรและทำอะไรได้บ้างซึ่งมีวิธีการหลายอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

สรุปได้ว่า องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่องพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียนแอลฟา คือ **3MLA Model** ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่บนฐานแนวคิดที่ว่า หลักการนำหลักพุทธธรรมเข้าไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมและปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ยังเด็กเพราะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดและหากผู้ปกครอง โรงเรียน พระภิกษุและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ร่วมกันนำองค์ความรู้นี้ไปใช้ จะทำให้เด็กตระหนักถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พึงปรารถนา เมื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ สังคมจะมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุข เด็กจะสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ ไปพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลแล้วก้าวสู่ “ยุคแห่งการก้าวข้าม” (Transcendent Age) ได้อย่างรู้เท่าทันและมีความสุข

สรุปและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การศึกษาวิจัยเรื่องพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟา ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและนำเสนออภิปรายผลได้ ดังนี้

สถานการณ์การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบัน พบว่า บุคคลที่มีส่วนสำคัญและใกล้ชิดเด็กเจเนอเรชันแอลฟาที่สุดคือ ครอบครัว ครูและสื่อสังคมออนไลน์ เพราะปัจจุบันสังคมไทยเป็นยุคดิจิทัล ประกอบกับเด็กเจเนอเรชันแอลฟามีโลกส่วนตัวอยู่กับสื่อออนไลน์ ทำให้ขาดทักษะทางสังคมและการสื่อสาร ความสนใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมลดน้อยลง ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี สอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม เด็กเจเนอเรชันแอลฟาเกิดมาในยุคที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วลักษณะสำคัญของเด็กกลุ่มนี้คือ มีความถนัดในการใช้เทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน จึงขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ขาดมนุษยสัมพันธ์ ชอบใช้ชีวิตอยู่คนเดียว รักอิสระ ไม่มีกาลเทศะ ขาดความเกรงใจผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบสิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทาย แต่ขาดมีสมาธิ ความอดทนและความตั้งใจในการทำงานน้อย เพราะความสะดวกสบายจึงทำให้ขาดความรับผิดชอบไปด้วย

แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธวิธีการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต้องเป็นหลักธรรมที่ตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากาย พัฒนาจิตและพัฒนาปัญญา ให้อยอมรับ เข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์ตามหลักของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ และเป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ให้เกิดการคิดอย่างมีสติ รู้เท่าทันตามสภาวะการณ์สามารถวางแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์และเป็นกระบวนการจัดการที่ตรงกับเหตุและมีผลลัพธ์ที่ตรงเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) [7] ที่กล่าวว่า การแก้ไขปัญหามองแก้ที่เหตุหน้าเข้า เข้าใจ คิดวิเคราะห์ด้วยสติ ปัญญา ขจัดปัญหาที่ตรงเหตุปัจจัย สมดุลชีวิตก็จะเกิดขึ้น ซึ่งหลักพุทธธรรมสำคัญที่เป็นแนวทางเกี่ยวกับการศึกษาได้แก่ มรรคมีองค์ 8 สัทธรรม 3 อยาตนะ 12 อิทธิบาท 4 และ สิกขา 3 โดย มรรคมีองค์ 8 เป็นข้อปฏิบัติอันพอที่จะทำให้จะไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ ดับทุกข์ปลดปล่อยปัญหา ไม่ติดข้อง ไม่ยึดถือสุดทางทั้ง 2 ได้แก่ กามสุขัลลิกานุโยค คือ การพัวพันในกามในความสบาย และ อตตกิลมณานุโยค คือ การประกอบตนเองให้ลำบากเกินไป การนำมรรคมีองค์ 8 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ มีความสุข สงบและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เมื่อมีศีล สมาธิ ปัญญา ปรากฏชัดขึ้นมาให้เห็น จะเป็นศีลที่มีนัยเป็นสมมติที่ตั้งมั่น เป็นปัญญาที่เห็นแจ้งตามความเป็นจริง เมื่อปฏิบัติถูกต้องจึงสามารถเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้อื่นได้

สัทธรรม 3 ในการเรียนการสอนนั้นต้องประกอบด้วย ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ ซึ่งมีความสำคัญเชิงสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน อย่างแยกไม่ออก ปริยัติสัทธรรม คือ คำสั่งสอนที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์ ปฏิบัติสัทธรรม คือ ปฏิบัติที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ปฏิเวธสัทธรรม คือ ผลจากการศึกษาปฏิบัติได้แก่ มรรค ผลและนิพพาน พระสัทธรรมทั้ง 3 คือ ปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธนี้ เป็นเหตุเป็นผลที่ผู้ปรารถนาจะสำเร็จประโยชน์จากการนับถือพระพุทธศาสนา ต้องทำให้เกิดเป็นระบบที่บูรณาการกันทั้งปริยัติและปฏิบัติเพื่อให้เกิดปฏิเวธ

อยาตนะ 12 สิ่งที่เชื่อต่อกันให้เกิดความรู้ แตนต่อหรือแดนเกิดแห่งความรู้ คือ การเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับโลกภายนอกซึ่งจะสัมพันธ์กันก็ต้องอาศัยอายตนะ เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติซึ่งอยู่ภายในตัวเปรียบเหมือนสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ฉะนั้น อายตนะ 12 เปรียบเหมือนสื่อการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือประสบการณ์ที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา

อิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เป็นหลักธรรมที่นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการทำงานและการเรียนประกอบด้วยฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตระบรูในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป วิมังสา ความไตร่ตรองหรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง หากนำอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการเรียน การทำงาน รักรงานที่ทำ ขยันทำงาน รับผิดชอบงานและรู้จักไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนจะทำให้เกิดความสำเร็จของการเรียน

สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ผูกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญา ให้อยู่ขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด ประกอบด้วยอริสัสสิกขา สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติ อย่างสูง อริจิตตสิกขา สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูงอริปัญญาสิกขา

สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง เป็นการศึกษาที่ฝึกคนให้เจริญพัฒนาขึ้นไปในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของชีวิตที่ดีงาม การฝึกศึกษาที่จะให้มีชีวิตที่ดีงาม เป็นสิกขา ชีวิตที่ดีงามที่เกิดจากการฝึกศึกษานั้นเป็นมรรค

การบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าให้ได้ผลดีที่สุดต้องมีการเตรียมการที่ดีและการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ การนำหลักการและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด การเตรียมตัวของผู้สอน ผู้สอนต้องฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การสอนควรปรับวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเนื้อหาที่สอน ความสำคัญของการเตรียมการสอน การเตรียมการสอนล่วงหน้าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การสอนมีการพัฒนาและเป็นไปตามจุดประสงค์ การสอนควรก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะของผู้เรียน ความเหมาะสมและการปรับวิธีการสอน ไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุดเสมอไป ควรเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และความพร้อมของผู้เรียน

การสอนต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรและต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคต จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม มีปัญญาและมีความสุข สนับสนุนให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ภายใต้ 3MLA Model ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่บนฐานแนวคิดที่ว่า หลักการนำหลักพุทธธรรมเข้าไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมและปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ยังเด็ก เพราะกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดและหากผู้ปกครอง โรงเรียน พระภิกษุและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ร่วมกันนำองค์ความรู้นี้ไปใช้ จะทำให้เด็กตระหนักถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีงาม เมื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ สังคมจะมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุข เด็กจะสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ ไปพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลแล้วก้าวสู่ “ยุคแห่งการก้าวข้าม” (Transcendent Age) ได้อย่างรู้เท่าทันและมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดเชิงปรัชญาพื้นฐานการสอนของพระพุทธเจ้า เนื่องจากบุคคลผู้เป็นผลิตผลของระบบการศึกษาที่มีปรัชญานี้เป็นพื้นฐานจะมีคุณลักษณะ 3 ด้านคือ อัตตัตถะ (บรรลุอรุทธประโยชน์ของตน) อัตตนาถะ (พึ่งตนได้ ปกครอง ตนเองได้) ปรีตตะ (มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อผู้อื่น) และ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา มุ่งสร้างมนุษย์ให้สมบูรณ์ โดยพัฒนาตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสติและมีความรับผิดชอบ ต้องใช้ปัญญาและอิสรภาพทางความคิดในการค้นหาความจริง ส่วนผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ ผลลัพธ์คือ บุคคลที่สมบูรณ์ทั้งปัญญา จิตใจและ สังคม

นอกจากนี้หลักการสอนของพระพุทธเจ้ามีสาระสำคัญว่า การสอน คือ กรรมวิธีสำหรับเร้าให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดถึงสูงสุด การสอนที่จะมีผลดีนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น สติปัญญาและความเอาใจใส่ของนักเรียน ความรู้ความสามารถและความเอาใจใส่ของครู ตลอดถึงวิธีการสอนที่ดี พระพุทธเจ้าทรงเป็นครูชั้นยอดพระองค์หนึ่งทรงสามารถสอนให้คนเกิด ความรู้ถึงขั้นวิชชญาณและสัมโพธิญาณได้ด้วยการพูดธรรมดาสอนและสามารถให้ผู้ฟังรู้ถึงขั้นอริยสัจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นจากปุถุชนเป็นอริยบุคคลได้ การศึกษาถึงหลักการและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าจึงเท่ากับเป็นการศึกษาถึงวิธีสอนตามหลักพุทธศาสตร์และสามารถนำหลักการบางอย่างมาประยุกต์ใช้ได้หลักการสอนของพระพุทธเจ้านั้น พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก [8] ได้สรุปแบ่ง หลักการสอนออกเป็น 3 หมวดประกอบด้วย สอนจากสิ่งที่รู้ที่เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจแล้วไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยาก สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับหรือสอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังหรือได้ทดลองปฏิบัติจริง สอนตรงเนื้อหา สอนมีเหตุผลสอนเท่าที่จำเป็นและสอนสิ่งที่มีความหมาย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน กล่าวคือ พิจารณาคณะของผู้รับการสอน ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล คำนึงถึงความพร้อมของบุคคล สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง สอนผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกัน เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษและประการสุดท้ายคือ ตัวการสอน โดยหลักการสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวกับตัวการสอนที่ผู้สอนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสอนได้ ประกอบด้วย การเริ่มต้นที่ดี การสร้างบรรยากาศในการสอน สอนมุ่งเนื้อหา สอนโดยเคารพ ใช้ภาษาสุภาพ เนื่องจากพระพุทธเจ้าทรงเป็นครูที่ยอดเยี่ยม โดยสามารถสอนและทำให้ผู้ฟังเข้าใจถึงธรรมะได้ผ่านวิธีการที่หลากหลายเป็นวิธีที่สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงขั้นสูงสุด การสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างที่ดี เรื่องความสามารถในการปรับใช้หลักการสอนให้เหมาะสมกับต่างบริบท

ทั้งนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองและพัฒนาความคิดเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายทางจิตใจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและอาศัยวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการสอน ตลอดจนใช้หลักการสอนของพระพุทธเจ้าโดยลีลาการสอนที่ทำให้ผู้ฟังได้รับรส มี 4 คุณลักษณะคือ สันติสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ่มแจ้ง สมာทปนา ชักจูงใจให้เห็นจริง สมุตเตชนา

เราใจให้แก่วรรณคดีและสัมปหังสนา ชโลมใจให้เข้มข้น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ ทั้งนี้ยังต้องใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ เช่น สื่อการสอนของพระพุทธเจ้ามี 3 รูปแบบ คือ 1. การใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุปกรณ เป็นวิธีการนำเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาสอน ซึ่งทำให้ได้ผลแน่นอน เพราะเมื่อนำเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับคนอื่นมาเล่าเป็นเชิงนิทานเปรียบเทียบ ก็จะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจได้ดีขึ้น 2. การใช้ภาพนิมิตเหมือนภาพยนต์ เป็นวิธีที่ทำให้ผู้ฟังคำสอนได้มองเห็นภาพจริงประกอบคำสอน โดยที่พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการฉายภาพให้เป็นคลื่นผ่านเข้าไปในกระแสดิจของผู้ฟังเรียกว่า การเนรมิตภาพที่ปรากฏ นั่นจะเป็นภาพ 3 มิติ ซึ่งอาจจะมุ่งให้ผู้รับเห็นได้คนเดียวหรือให้ทุกคนสามารถเห็นและสัมผัสได้ และ 3. การใช้วิธีทดลองด้วยตนเอง หมายถึง วิธีการสอนที่ให้หลักความรู้ด้านทฤษฎีก่อนแล้วให้ผู้รับคำสอนไปศึกษาค้นคว้าและทดลองด้วยตนเองและต้องมีการวัดและประเมินผลการสอนของพระพุทธเจ้าที่เหมาะสม เพราะพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้เรียนในแต่ละคน ทรงใช้หลักจิตวิทยาในการประกาศธรรมและการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการที่สำคัญ 4 ประการได้แก่ การลงมือปฏิบัติเอง การรับคำติชมทันที ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ และการเรียนรู้ที่ละเอียดตามลำดับขั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ได้ด้วยตนเองในการใช้สื่อการสอน พระพุทธเจ้าทรงเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับผู้เรียนและใช้สื่อการศึกษาหรืออุปกรณเพื่อให้เกิดเป็นความรู้ที่ยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพชีวิตไปพร้อมทั้งกายและใจเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ ศักดิ์สุวรรณและคณะ [9] พบว่า ด้านลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันตามแนวการสอนสมัยใหม่จากการวิเคราะห์ พบว่า รูปแบบการสอนเชิงพุทธบูรณาการคือการผสมผสานพุทธวิธีการสอนเข้ากับลักษณะการเรียนรู้ของคน 6 จิต มีความพอใจในการเรียนรู้ เปิดใจ รับฟังที่แตกต่างกันไปตามรสนิยม และ ด้านการนำเสนอผลวิเคราะห์คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์และการประยุกต์สอดคล้องกับศาสตร์การสอนสมัยใหม่ พบว่า โปรแกรมการวิเคราะห์ลักษณะนิสัยตามแนวคิดของจิตวิทยาชาติเกี่ยวกับจิต 6 มุ่งหวังเพื่อสะท้อนตัวตนด้านดีและข้อควรปรับปรุงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่คือ “HABITS โมเดล” เพราะรูปแบบการสอนเชิงพุทธ คือ การนำพุทธวิธี หลักคำสอนของศาสนาไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ และเลือกใช้วิธีการสอน สื่อการสอนให้เหมาะสมกับวัยและประเภทของบุคคล เพราะแต่ละคนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยเน้นการเข้าใจง่ายและการใช้ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดสิทธิเดช สีลเตโช และคณะ [10] พบว่า 1) โรงเรียนวิถีพุทธได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการกิน อยู่ และฟัง โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” 2) พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนรู้น่าดึงดูดและสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคลในการสอนเน้นการเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นอย่างมาก อย่างน้อยก็เป็นเครื่องดึงความสนใจและนำเข้าสู่เนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ 3) การบูรณาการพุทธวิธีการสอนร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการจัดเรียนการสอน 3) ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน 4) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และ 5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และ 4) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยคือ รูปแบบวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลง เรียกว่า “SCN Model” หมายถึง การสอนโดยบูรณาการหลักธรรมและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ผ่านกิจกรรม 5 ด้าน ของโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาให้ครูมีคุณลักษณะที่ดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาพร้อมจะพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้เป็นคนที่ คนเก่งมีความสุข ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมเพราะหลักการสอนของพระพุทธเจ้าแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ 1. เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน 2. ตัวผู้เรียน 3. ตัวการสอน ซึ่ง 3 หมวดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา หลักการสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิและปัญญา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เป็นคนดี มีสติและเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและมีความหมาย ช่วยให้มีคุณสมบัติที่ดีกับผู้อื่น และสามารถเผชิญกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมั่นใจมากขึ้น และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวฮาบี, เกเบเยฮู, อาเลม, โมลาไลน์ และฮารเกวอิน [11] พบว่า ในบรรดาคุณธรรม 6 ประเภท (การเอาใจใส่ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ ความรับผิดชอบและความเคารพ) ผู้ปกครองเน้นการสอนให้เด็กซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อการกระทำและพฤติกรรมของตนเอง ครูให้ความสำคัญอย่างมากกับการสอนให้เด็กเคารพและเอาใจใส่ผู้อื่นและความยุติธรรมและความเคารพ การให้คำแนะนำเป็นแนวทางที่ใช้บ่อยที่สุดโดยพ่อแม่และครู

การใช้นิทานที่มีตัวละครสัตว์และเพลงพบว่าเป็นแนวทางที่สำคัญในการสอนการคุณธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ถูกและผิดให้กับเด็ก การศึกษาเผยให้เห็นว่า มีเนื้อหาด้านศีลธรรมและคุณธรรมรวมอยู่ในวิชาต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามมีความท้าทายในการให้การศึกษาคุณธรรมและศีลธรรมเป็นวิชาแยกต่างหากในโรงเรียนและความล้มเหลวของผู้ปกครองและครูในการเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก ซึ่งหมายความว่า กระทรวงศึกษาธิการควรวางแผนการศึกษาคุณธรรมและศีลธรรมเพื่อให้เป็นวิชาแยก

ต่างหากสำหรับเด็กโรงเรียนเตรียมอนุบาลและประถม ผู้ปกครองและครูต้องทำงานร่วมกันเพื่อสอนเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็ก ๆ เพราะการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมด้านคุณธรรมนั้น ต้องร่วมมือกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสังคมขนาดเล็ก นั่นคือครอบครัว พ่อแม่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นครูทางคุณธรรมคนแรกของลูก การให้การศึกษาด้านคุณธรรมจากพ่อแม่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการของแต่ละบุคคลและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมโดยรวม การปลูกฝังคุณธรรมที่แข็งแกร่งในเด็กตั้งแต่เยาว์วัย จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขและเติมเต็มมากขึ้น รวมถึงสังคมที่มีคุณธรรมมากขึ้น พ่อแม่จึงควรให้ความสำคัญกับปลูกฝังด้านคุณธรรมแก่ลูกเป็นส่วนสำคัญของการเลี้ยงดูเพื่อสร้างบุคคลที่มีความรับผิดชอบและมีเมตตาซึ่งจะสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม การสอนคุณธรรมให้ลูกจึงเป็นหน้าที่สำคัญของพ่อแม่ โดยพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมและนำลูกศึกษาธรรมะและให้ความรักความอบอุ่นอย่างเหมาะสม หากอบรมสั่งสอนให้ลูกมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ตั้งแต่จากครอบครัว จะส่งผลให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยหลักเหตุและผลตามหลักพุทธวิธี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ภาครัฐควรกำหนดแผนนโยบายสำหรับการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นรูปธรรม มีกิจกรรมที่สนับสนุนค่านิยมด้านคุณธรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่สังคมในการมีส่วนร่วมกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีตามที่ชาติต้องการ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนโครงการที่ปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมให้แก่ประชาชน โดยการปลูกฝังตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความยั่งยืนทางจิตใจไม่ไข่มุ่งเน้นแต่ทางวัตถุ เช่น โครงการ เด็กดีมีคุณธรรม กิจกรรม 1 วันทำความดี
3. ครอบครัว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาจิตใจเด็ก ควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยในการทำดีและสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวินัยและการจัดการตนเองและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. โรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมและมีวิชาคุณธรรมเพื่อจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาและการดูแลประพฤติตนในทางที่ถูกต้องผสมผสานกับการฝึกจิตเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมจิตอาสา การบูรณาการกับการเรียนการสอนกับรายวิชาต่าง ๆ
5. สื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีผลทางด้านพฤติกรรม ความคิดและจิตใจของเด็ก สื่อควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเชิงบวกเน้นเรื่องที่ส่งเสริมการทำความดี มีเกมหรือแอปพลิเคชันที่แข่งขันสะสมความดีแทนเกมที่ใช้ความรุนแรง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ค้นพบเป็นการนำเสนอการบูรณาการพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟา เป็นเพียงแนวทางการ แต่ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายประเด็นที่งานวิจัยนี้ไม่ได้เข้าไป ในรายละเอียด ซึ่งหากมีการศึกษาวิจัยเจาะลึกถึงรายละเอียดจะสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในสังคมต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดงานวิจัยที่เกิดการต่อยอดไปจากการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบพุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟา
2. การศึกษาผลการใช้พุทธวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เจเนอเรชันแอลฟาแบบเกมออนไลน์
3. วิจัยและศึกษาหลักพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีผลในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น หลักศีลสมาธิ ปัญญาและการฝึกสติเพื่อให้เข้าใจถึงหลักคำสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Moral Promotion Center (Public Organization). (2023). *Summary of the 2023 moral situation report forum: "Morality in brittle society"*. <https://www.moralcenter.or.th/index.php>
- [2] Secretariat of the Senate. (2024). *Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) (amended up to present) (5th ed.)*. Printing Office, Secretariat of the Senate.
- [3] National Economic and Social Development Board. (2018). *National strategy (2018–2037)* [Royal Gazette edition]. Office of the Secretariat of the National Strategy Committee, National Economic and Social Development Board.

- [4] Department of Religious Affairs. (2022). *National moral promotion action plan, phase 2 (2023–2027)*. Cooperative League of Thailand Printing House.
- [5] Piaget, J. (1960). *The moral judgment of the child*. The Free Press.
- [6] Kohlberg, L. (1976). Moral stage and moralization: The cognitive-developmental approach. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior: Theory, research, and social issues* (pp. 31–53). Holt, Rinehart and Winston.
- [7] Somdet Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto). (2021). *Buddhist method of teaching* (26th ed.). n.p.
- [8] Sethiapong Wannapok. (2018). *When the Buddha taught children*. https://www.matichon.co.th/columnists/news_835514
- [9] Chakkrit Saksuwan, Krittiya Thamthong, & Phra Mahaveerathit Warinno. (2021). Buddhist teaching methods for developing desirable characteristics of secondary school students. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 6(3), 217–225.
- [10] Phra Palad Sithidech Silatecho & team. (2022). Integrating Buddhist teaching methods in Buddhist-oriented schools. *Journal of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Palisueksabuddhaghos Review*, 8(3), 219-231.
- [11] Birhan, W., Shiferaw, G., Amsalu, A., Tamiru, M., & Tiruye, H. (2021). Exploring the context of teaching character education to children in preprimary and primary schools. *Heliyon*, 7(7), e07553. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07553>